

K. Książek

OŚRODEK SZKOLENIA NURKÓW I PŁETWONURKÓW WOJSKA POLSKIEGO – WOJSKOWA SZKOŁA NURKOWANIA I PRZETRWANIA NA WODZIE.

W artykule przedstawiono podstawowe informacje o jedynym w Siłach Zbrojnych ośrodku szkolącym nurków oraz specjalistów w zakresie techniki nurkowania - Ośrodku Szkolenia Nurków i Płetwonurków Wojska Polskiego. Szczególną uwagę zwrócono na zadania szkoleniowe Ośrodka. Całość została przedstawiona w odniesieniu do zmieniających się aktów prawnych normujących zdobywanie kwalifikacji nurkowych.

słowa kluczowe: nurkowanie, szkolenie

POLISH MILITARY DIVING TRAINING CENTRE

The paper presents of Polish Military and Scuba Diving Training Centre (OSNiPWP). In organisation cases it is directly subordinated to the Commanding Officer of the Navy. In the Navy structures, within the framework of current training activities it is subordinated to the Deputy for Training.

keywords: diving, training

WSTĘP

Ośrodek Szkolenia Nurków i Płetwonurków WP (OSNiP WP) im. Komandora Stanisława Mielczarka mieści się w Gdyni, przy ulicy Śmidowicza. Jako jedyny w Wojsku Polskim zajmuje się kompleksowym szkoleniem żołnierzy w specjalnościach nurkowych oraz szkoleniem ratowniczym załóg okrętów podwodnych i personelu latającego z zakresu samoratowania i przetrwania po katastrofach na wodzie.

Ośrodek w swojej prawie czterdziestoletniej historii przechodził szereg zmian organizacyjno – etatowych, zmieniał i poszerzał profil szkolenia dostosowując go do aktualnych potrzeb Sił Zbrojnych oraz zmieniających się tendencji w technice nurkowej i ratowniczej

Od samego początku utworzenia, OSNiP WP znajduje się w strukturach organizacyjnych Marynarki Wojennej RP. Obecnie bezpośredni nadzór nad jego funkcjonowaniem sprawuje Szef Szkolenia MW. Do podstawowych zadań Ośrodka należy organizowanie i prowadzenie szkolenia dla wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych RP w następującym zakresie:

- szkolenia nurkowego z wykorzystaniem autonomicznego i przewodowego sprzętu nurkowego z użyciem powietrza, tlenu i mieszanin oddechowych,
- szkolenia dla nurków w zakresie: kierowania pracami podwodnymi, obsługi komór dekompresyjnych, obsługi pojazdów podwodnych (ROV), telewizji podwodnej, ciecicia i spawania pod wodą, prowadzenia prac pirotechnicznych pod wodą,
- szkolenia w zakresie technik ratowniczych oraz przetrwania w wodzie dla załóg okrętów podwodnych, jednostek MW oraz personelu latającego całych Sił Zbrojnych,
- prowadzenia testów tolerancji tlenowej dla nurków oraz załóg okrętów podwodnych,
- prowadzenia treningów ciśnieniowych z zastosowaniem inhalacji tlenowej dla załóg czołgowych,
- prowadzenia treningów ciśnieniowych w stacjonarnych oraz ruchomych komarach dekompresyjnych dla nurków MW RP oraz załóg okrętów podwodnych,
- prowadzenie kompresji i dekompresji leczniczej w stacjonarnych systemach hiperbarycznych dla żołnierzy którzy ulegli wypadkowi nurkowemu lub objawiają symptomy choroby nurkowej.

Ponadto w Ośrodku organizowane jest szereg kursów doskonalących przeznaczonych dla kadry instruktorskiej i nurkowej.

1. SZKOLENIE W SPECJALNOŚCIACH NURKOWYCH.

Zasadniczym profilem działalności Ośrodka jest prowadzenie szkoleń na uzyskanie podstawowych wojskowych uprawnień nurkowych oraz kursów doskonalących przygotowujących kandydatów do egzaminów na kolejne wyższe stopnie w specjalnościach nurkowych.

W 2005 roku w Siłach zbrojnych RP w wojskowym szkoleniu nurkowym zostały zapoczątkowane radykalne, wręcz rewolucyjne zmiany. Minister Obrony Narodowej zobowiązany zapisami Ustawy z dnia 17 października 2003 roku o wykonywaniu prac podwodnych, wydał Rozporządzenie z dnia 15 lipca 2005 roku, w którym określił kwalifikacje wojskowe osób uprawniających do wykonywania prac pod wodą oraz tryb nabywania uprawnień do ich wykonywania. [1,2]. Wyżej wymienione akty prawne zainicjowały proces zmian w szkoleniu nurkowym również i w OSNIP WP. Proces wdrażania nowych przepisów rozpoczął się od gruntownego przeglądu i modyfikacji programów szkolenia. Kolejnym krokiem było przeprowadzenie przez Szefostwo Ratownictwa Morskiego Sztabu MW weryfikacji nabytych wcześniej uprawnień nurkowych kadry instruktorskiej Ośrodka i nadanie na tej podstawie nowych odpowiedników. Następnie zdefiniowano potrzeby w zakresie kwalifikacji kadry instruktorskiej oraz zabezpieczenia w sprzęt nurkowy niezbędny do prowadzenia kursów zgodnie z nowymi wymogami. Z analizy wynikało, iż część zwłaszcza młodej kadry posiada niewystarczające kwalifikacje do prowadzenia specjalistycznego szkolenia nurkowego, natomiast w zakresie sprzętowym konieczne jest doposażenie Ośrodka w większe ilości sprzętu specjalistycznego, zwłaszcza w przewodowe zestawy nurkowe. W celu usunięcia ww. mankamentów zostało zorganizowane szereg kursów doskonalących dla kadry instruktorskiej oraz podjęto działania zmierzające do pozyskania środków finansowych na zakup dodatkowego sprzętu nurkowego.

Nowy system szkolenia nurków w Ośrodku rozpoczął się od wdrożenia kursu na uprawnienia Młodszy Nurka dla kadry zawodowej całych Sił Zbrojnych i żołnierzy zasadniczej służby wojskowej szkolonych na potrzeby Wojsk Lądowych.

Rys. 1. Szkolenie na Basenach Nurkowych OSNiP WP

Szkolenie na pierwsze nurkowe uprawnienia zawodowe odbywa się w cyklu trzymiesięcznym. W roku kalendarzowym organizowane są trzy cykle szkoleniowe, oddzielnie dla kadry zawodowej i żołnierzy służby zasadniczej. Cykl szkoleniowy podzielony jest na pięć etapów. W fazie wstępnej (I etap) odbywa się kwalifikowanie kandydatów na kurs. Podstawowym warunkiem jest posiadanie aktualnego orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej określającego zdolność do nurkowania (w Marynarce Wojennej takie orzeczenie wydaje Wojskowa Komisja Morsko – Lekarska), następnie kandydaci przechodzą testy wydolności psychofizycznej tzn. [3]:

- test psychologiczny realizowany w dwóch etapach, przed sprawdzianem wydolności fizycznej i po jego zakończeniu;
- test wydolności fizycznej, który obejmuje podciąganie na drążku, uginanie ramion (pompki), skłony w przód, pływanie pod wodą w basenie na dystansie 20m bez skoku do wody, pływanie na dystansie 400m oraz bieg na dystansie 1000m. Cały test realizowany jest w jednym dniu szkoleniowym i jest taki niezależnie od płci kandydata.

Ostatnim elementem kwalifikującym na kurs jest pozytywne zaliczenie w komorze dekompresyjnej testu tolerancji tlenowej.

Po pozytywnym zakończeniu etapu wstępnego szkoleni rozpoczynają kolejną fazę szkolenia (II etap). Jest to trzydniowy kurs fizjologii nurkowania i pierwszej pomocy przedmedycznej. Kurs ten obejmuje teoretyczne szkolenie z zakresu medycyny nurkowej oraz praktyczne szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej w przypadku zaistnienia urazów oraz wypadków nurkowych. Pozytywne zaliczenie kursu jest warunkiem zakwalifikowania do dalszego szkolenia, którym jest szkolenie w podstawowych technikach nurkowania z wykorzystaniem autonomicznych aparatów nurkowych.

Szkolenie w III etapie podzielone jest na część teoretyczną i praktyczną. W części teoretycznej uczestnicy kursu zdobywają wiedzę z zakresu organizacji i techniki nurkowania a także zapoznają się z budową i zasadą działania urządzeń nurkowych. Ponadto szkoleni zapoznawani zostają także z właściwościami środowiska wodnego i jego wpływie na organizm człowieka. Poznają również podstawy fizyki nurkowania

w zakresie dotyczącym termodynamiki gazów oddechowych. W części praktycznej szkoleni rozpoczynają naukę nurkowania na Basenach Nurkowych gdzie praktycznie zapoznają się ze sprzętem i uczą się podstawowych technik nurkowania w autonomicznym sprzęcie nurkowym do głębokości 8m. Szkolenie na Basenach Nurkowych kończy się zaliczeniem umiejętności postępowania nurka pod wodą podczas zaistnienia tzw. sytuacji awaryjnych. Dalsze szkolenie jest organizowane na wodach otwartych gdzie uczestnicy kursu systematycznie zdobywają umiejętności nurkowania do maksymalnej głębokości 20m, uczą się nurkowania na azymut na dystansie do 800m oraz poznają specyfikę nurkowania w warunkach ograniczonej widoczności pod wodą (nurkowanie nocne i w wodach o ograniczonej przejrzystości). Kolejnym IV etapem szkolenia jest nauka nurkowania w sprzęcie przewodowym nurka. Podobnie jak poprzednio tok kursu posiada część teoretyczną i praktyczną realizowaną na basenach nurkowych i akwenach otwartych, gdzie szkoleni nurkują na maksymalną głębokość do 30m.

Ostatnim etapem kursu w specjalności Młodsze Nurka jest szkolenie z wykonywania prac podwodnych. W trakcie tego etapu szkoleni teoretycznie i praktycznie zapoznawani są z technikami poszukiwania zatopionych przedmiotów, prowadzenia inspekcji podwodnej przy budowach hydrotechnicznych, kadłubach okrętów i zatopionych jednostkach pływających, wykonywania podwodnych prac linowych, użycia pontonów wypornościowych, uszczelniania przebić, cięcia sieci i innych elementów konstrukcyjnych oraz cięcia i spawania pod wodą różnymi technikami [4]. Po zakończeniu wszystkich etapów szkolenia organizowany jest wewnętrzny egzamin. Jego celem jest, sprawdzenie poziomu wyszkolenia teoretycznego i praktycznego oraz dopuszczenie szkolonych do egzaminu głównego na Młodsze Nurka zdawanego

Rys. 2. Szkolenie w sprzęcie przewodowym

przed zewnętrzną komisją wyznaczaną np. dla Marynarki Wojennej przez Szefa Ratownictwa Morskiego. Komisja po sprawdzeniu kryteriów kwalifikacyjnych określonych w rozporządzeniu MON dopuszczających do egzaminu, przeprowadza zasadniczy egzamin składający się z części teoretycznej i praktycznej. Wynikiem zdanego egzaminu jest uzyskanie kwalifikacji wojskowych Młodszeo Nurka.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej posiadacz dyplomu Młodszeo Nurka jest uprawniony do nurkowania oraz wykonywania prac podwodnych i działań obrony przeciwawaryjnej z użyciem autonomicznego i przewodowego sprzętu nurkowego do głębokości 20 metrów. Ponadto uzyskuje uprawnienia do użycia urządzeń technicznych i narzędzi do prac podwodnych i działań obrony przeciwawaryjnej. [2].

W OSNiP WP oprócz kursów Młodszeo Nurka organizowane jest szereg kursów przygotowujących szkolonych do ubiegania się o wyższe kwalifikacje nurkowe. Zgodnie z zapisami ustawy i rozporządzenia ubiegający się o inne uprawnienia np. Nurka Bojowego, Nurka Minera, Starszeo Nurka Ratownictwa, Kierownika Nurkowania itp. jest zobowiązany zaliczyć szereg kursów specjalistycznych dopuszczających go do zdawania egzaminu na dane uprawnienia nurkowe. W związku z powyższym Ośrodek prowadzi kilkudniowe specjalistyczne kursy z zakresu: kierowania nurkowaniem, wykonywania prac podwodnych z użyciem materiałów wybuchowych, z wykorzystaniem sprzętu nurkowego zasilanego tlenem lub mieszaninami oddechowymi, nurkowania w sprzęcie amagnetycznym, nurkowania w wodach o silnym prądzie i przy budowach hydrotechnicznych, cięcia i spawania podwodnego oraz wiele innych.

Zdaniem specjalistów OSNiP WP, istotnym elementem podnoszącym standard wykonywania prac podwodnych jest nie tylko szkolenie z zakresu technik nurkowania, ale również odpowiednie wyszkolenie personelu zabezpieczającego. Stąd też cyklicznie organizowane są szkolenia operatorów komór dekompresyjnych, sprzętu nurkowego i pilotów pojazdów typu ROV.

W ramach swojej działalności Ośrodek prowadzi również testy tolerancji tlenowej i treningi ciśnieniowe w komorach dekompresyjnych. Dodatkowo wychodząc na przeciw potrzeb Wojsk Lądowych od 2003 roku cyklicznie prowadzone są treningi ciśnieniowe z zastosowaniem inhalacji tlenowej załóg dla czołgów, przygotowujący je do udziału w przeprawach przez przeszkody wodne.

2. SZKOLENIE PILOTÓW I ZAŁÓG OKRĘTÓW PODWODNYCH.

Innym ważnym zadaniem realizowanym w Ośrodku jest prowadzone od 1998r szkolenie ratownicze personelu latającego oraz od 2001r. szkolenie załóg okrętów podwodnych. Wpływ na zwiększenie znaczenia tego typu szkolenia miały tragiczne w skutki katastrofy na morzu samolotów, śmigłowców i okrętów podwodnych mające miejsce w ostatnich latach.

Piloci oraz personel latający w tym ratownicy pokładowi szkolą się w technikach wykorzystania aparatów ucieczkowych, ewakuacji z zatopionej kabiny śmigłowca, wypinania się z upręży spadochronu i wypływania się z czaszy po lądowaniu w wodzie. Cykl szkoleniowy personelu latającego podzielony został na dwie części tzn. raz na pięć lat każdy z członków załogi zobowiązany jest przejść pięciodniowe szkolenie podstawowe a co dwa lata uczestniczy w dwudniowym szkoleniu doskonalącym.

Załogi okrętów podwodnych ćwiczą techniki ewakuacji z zatopionego przedziału okrętu podwodnego z wykorzystaniem skafandrów ratunkowych typu MK-10 oraz ISP-60. W tym przypadku w pięciodniowym szkoleniu podstawowym corocznie bierze udział każdy członek załogi okrętu podwodnego. Dodatkowo organizowane są jednodniowe kursy doskonalące i comiesięczne treningi ciśnieniowe w komorze dekompresyjnej.

Rys. 3. Szkolenie pilotów

3. BAZA SZKOLENIOWA.

Realizację zadań szkoleniowych umożliwia Ośrodkowi posiadana baza szkoleniowa. Zasadnicze szkolenie nurkowe w jego początkowej fazie oraz szkolenie ratownicze prowadzone jest na Basenach Nurkowych. Jest to obiekt, w którym znajdują się w trzy cylindryczne baseny o głębokości 5 i 8 m. wyposażone w luki torpedowe oraz poduszkę powietrzną. Baseny posiadają systemy ogrzewania i oczyszczania wody, w obiekcie znajduje się również system ciśnieniowy służący do zasilania stacjonarnej komory dekompresyjnej oraz paneli do ładowania aparatów nurkowych. W dalszej fazie szkolenia wykorzystuje się baseny pływackie Wojskowego Zespołu Sportowego MW. Nurkowania i prace podwodne na wodach otwartych organizowane są na Zatoce Gdańskiej w rejonie „Torpedowani nr 1” gdzie została rozmieszczona brzegowa baza nurkowa dająca możliwość organizacji nurkowania do głębokości 13m. Zajęcia nurkowe i kursy specjalistyczne na większych głębokościach organizowane są we współdziałaniu z Okrętami Ratowniczymi MW RP. Do organizacji szkolenia wykorzystuje się również poligon morski w Uście gdzie prowadzone są głównie kursy z wykorzystaniem pod wodą materiałów wybuchowych, poligon przeprawowy na rzece Wisła w rejonie Tczewa, budowle hydrotechniczne na rzece Nogat oraz jeziora mazurskie, na których corocznie organizowane są nurkowania podlodowe.

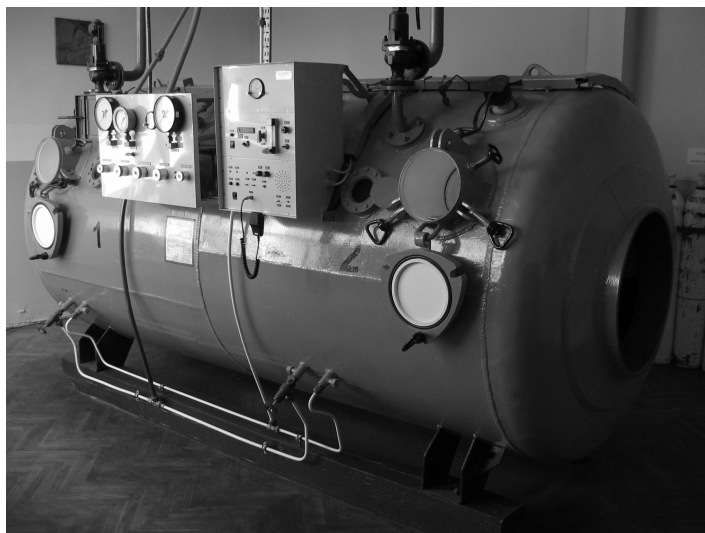
Ze względu na specyfikę szkolenia, wiele uwagi skupia się na przestrzeganiu procedur bezpieczeństwa nurkowania, odpowiedniego zabezpieczenia medycznego i hiperbarycznego. W Ośrodku w trybie ciągłym utrzymuje się w gotowości system hiperbaryczny. Na wyposażeniu znajduje się stacjonarna dwuprzędziłowa komora dekompresyjna typu PDK-2 z instalacją tlenową oraz ruchome bazy zabezpieczenia prac nurkowych ORTOLAN L-80. Zabezpieczające głównie nurkowania w rejonach oddalonych np. na poligonach szkoleniowych. Ośrodek korzysta tak, że z zabezpieczenia hiperbarycznego Zakładu Technologii Nurkowania i Prac Podwodnych Akademii Marynarki oraz okrętów ratowniczych Dywizjonu Wsparcia.

Ważnym elementem wyposażenia jest sprzęt nurkowy bezpośrednio wykorzystywany w procesie szkolenia. W ciągłym użyciu znajdują się nowoczesne powietrzne aparaty nurkowe o otwartym obiegu czynnika oddechowego, aparaty amagnetyczne o półzamkniętym obiegu czynnika oddechowego, aparaty tlenowe o obiegu zamkniętym. W procesie szkolenia stosowane są przewodowe zestawy nurkowe. Powszechne jest użycie nowoczesnych skafandrów powłokowych i piankowych, kamizełek ratowniczo – wypornościowych oraz dodatkowego wyposażenia wspomagającego nurka podczas pobytu pod wodą. Do nauki prac

podwodnych stosuje się nowe systemy telewizji i fotografii podwodnej, zestawy narzędzi oraz systemy spawalnicze.

Nowocześnie wyposażona baza szkoleniowa i sprzęt nurkowy nie może funkcjonować bez dobrze wyszkolonej i doświadczonej kadry dydaktycznej oraz personelu zabezpieczającego. W Ośrodku służy kadra posiadająca wysokie kwalifikacje zawodowe, biorąca udział w wielu przedsięwzięciach szkoleniowych, pracach poszukiwawczo - ratowniczych i nurkowych eksperymentach naukowych. Ważną częścią kadry dydaktycznej jest personel medyczny, który oprócz zadań związanych z nauczaniem sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem realizacji szkolenia.

W działalności nurkowej Ośrodek ściśle współpracuje z innymi instytucjami i jednostkami wojskowymi zajmującymi się problematyką nurkową. Do najważniejszych można zaliczyć Szefostwo Szkolenia Sztabu MW, Szefostwo Ratownictwa Morskiego Sztabu MW, Zakład Technologii Nurkowania i Prac Podwodnych AMW, Centralny Zakład Sprzętu Ratowniczego MW, Zakład Medycyny Morskiej i Tropikalnej WIM, Wojskowy Ośrodek Szkoleniowo - Kondycyjny Mragowo oraz Dywizjon Wsparcia MW. W swojej działalności Ośrodek współpracuje także z wieloma instytucjami z poza resortu obrony narodowej np. TOPR Zakopane, Państwowa Straż Pożarna, Policja, LOK, PTTK, Urząd Morski w Gdyni i inne.

Rys. 4. Komora dekompresyjna PDK 2

4. ZAKOŃCZENIE

Przyszłość OSNiP WP rysuje się optymistycznie. Niebawem Ośrodek dzięki wsparciu Dowódcy Marynarki Wojennej otrzyma po remoncie jedyny tego rodzaju w Polsce obiekt szkoleniowy, z dwoma basenami nurkowymi o wymiarach 16x10x10m i 5x5x5m z nowoczesnym zapleczem hiperbarycznym i technicznym. Szkolenie ratowniczo - nurkowe zostanie wzbogacone o nowoczesne trenażery, dzwon nurkowy oraz opuszczany podest. Więcej szczegółów na temat przeznaczenia i wyposażenia tego obiektu zostanie opisana w kolejnym artykule poruszającym problematykę szkolenia ratowniczego w Ośrodku.

Dowództwo Marynarki Wojennej widząc konieczność ciągłego unowocześniania systemów hiperbarycznych wdrożyło do eksploatacji Ratowniczo – Lecznicze Kontenerowe Zestawy Hiperbaryczne. W najbliższych miesiącach zestawy te wejdą na wyposażenie Ośrodka, zastępując wysłużone ORTOLANY. W planach rozwojowych na najbliższe lata przewidywana jest dalsza modernizacja sprzętu i wyposażenia nurkowego.

Oprócz unowocześniania i wzbogacania bazy szkoleniowej, w ciągłej pogoni za zmieniającymi się przepisami i tendencjami w dziedzinie nurkowania OSNiP WP permanentnie prowadzi prace nad zmianami w procesie nauczania. Kolejnym etapem reorganizacji szkolenia jest przygotowanie Ośrodka do prowadzenia kursów na kwalifikacje Nurka i Starszego Nurka w różnych specjalnościach wojskowych. Jest to bardzo skomplikowany proces przygotowawczy. Konieczne jest opracowanie wielu programów szkolenia, obejmujących swoimi treściami bardzo szeroką tematykę. Wymaga to przygotowania odpowiedniej kadry dydaktyczno – instruktorskiej. Konieczne jest zgromadzenie specjalistycznego sprzętu nurkowego, narzędzi i urządzeń oraz opracowanie szerokiego planu współdziałania z instytucjami i jednostkami Marynarki Wojennej gdyż niektóre z kwalifikacji wymagają prowadzenia zajęć z wykorzystaniem sprzętu i technologii, których Ośrodek obecnie nie posiada. Jednakże przyjęte przez Dowództwo MW strategie rozwoju morskiego rodzaju sił zbrojnych oraz przychylność przełożonych i współpracujących instytucji daje podstawy do spokojnego patrzenia w przyszłość.

WYKAZ LITERATURY

1. Ustawa z dnia 17 października 2003r. o wykonywaniu prac podwodnych, Dziennik Ustaw z 2003r. Nr 199, poz. 1936 z późniejszymi zmianami.
2. Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 13 lipca 2005r. w sprawie wykonywania prac podwodnych w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej, Dziennik Ustaw z 2005r. Nr 185, poz. 1547.
3. Rozkaz Dowódcy Marynarki Wojennej Nr 75/SRM z dnia 27.06.2007 w sprawie wprowadzenia testu wydolności psychofizycznej kandydatów do szkolenia nurkowego, Skorowidz Rozkazów DMW z 2007r.
4. Program Szkolenia Młodszeo Nurka, OSNiP WP, Gdynia, 2006r.

Recenzent: dr inż. Adam Olejnik

Autor:

kmdr ppor. mgr inż. Krzysztof Książek

Ośrodek Szkolenia Nurków i Płetwonurków WP
81-106 GDYNIA ul. Śmidowicza
Tel. 058 626-24-20, email: bkksiazek@poczta.onet.pl

Materiał sponsorowany przez Polskie Towarzystwo Medycyny i Techniki Hiperbarycznej